

Col·lecció la Talaia, 25
Tornar a la ceràmica

Edicions Sidillà SL

La Bisbal d'Empordà 17100

info@edicionssidilla.cat

www.edicionssidilla.cat

© del text i de les fotografies: Jaume Vilà i Núria Saló

© de la il·lustració: David Granato

© d'aquesta edició: Edicions Sidillà

Disseny: J. Pujadó

Correcció: Xavier Cortadellas

Primera edició: agost 2024

Edicions Sidillà és soci protector d'Amics de la Bressola

Aquest llibre s'ha imprès a la Impremta Pagès, d'Anglès

ISBN: 978-84-128185-3-6

Dipòsit legal: Gi 904- 2024

Tots els drets reservats. Si voleu fotocopiar parcialment
aquest llibre, feu-ho legalment contactant amb CEDRO:

932720445 o cedrocat@cedro.org

JAUME VILÀ

NÚRIA SALÓ

Tornar a la ceràmica

Manual pràctic

edicions
Sidillà

La Bisbal d'Empordà, 2024

A la Fina, el Joan, la Teresa i l'Albert, els nostres pares, que, en el seu moment, ens van esperonar a aprendre el que volíem ser.

SUMARI

8	1.- El món de la ceràmica
13	Terres i ceràmica
13	Tipus de ceràmica: baixa temperatura, gres i porcellana
17	Esmalts
17	Cocció
19	2.- L'art de treballar l'argila a mà
19	a) El taller (l'efímer i el permanent)
21	b) Les eines (les indispensables i les següents)
25	c) Abans de començar
28	d) Tècniques de modelatge manual
28	Pessic
30	Xurros
32	Tires
35	Planxes
39	Escultura
43	Motlles
48	e) Exercicis pas a pas
71	3.- Torn o roda
74	Amassat
76	Centrar
78	Obrir la bola
79	Formes de cilindre i bol
84	Polir o retornejar
88	4.- Decoració
88	Textura
90	Engalbes
93	Terres acolorides

96	Terra sigil·lada
97	Esmalts o vernissos
104	Maneres d'esaltar
104	Amb pinzell
107	Banyant
109	Amb pistola
109	Reserves amb cera
110	Esmalts sobre coberta
111	Esmalts sota coberta
112	5.- Coccio de la ceràmica
113	El temps
115	La temperatura
117	L'atmosfera
118	Coccions alternatives
118	Raku
119	Esmalt a la sal
119	Reflexos metàl·lics
121	6- Forns
121	Elèctric
121	Gas
122	Llenya
122	Gasoil
124	7.- L'art de la ceràmica
124	Ceràmica utilitària
125	Ceràmica decorativa: Escultures, murals, instal·lacions
130	8.- Com va començar l'art ceràmic. El principi de tot plegat

1.- El món de la ceràmica

Benvingut, benvinguda al món de la ceràmica. Si has agafat aquest llibre i, n'has volgut llegir aquesta introducció, és que realment t'ha picat el cuquet.

I la veritat és que entenc que t'encurioseixi. Des de la prehistòria, que el fet de poder crear a partir de la terra tova ha captivat l'home.

A nosaltres ens va captivar ja fa alguns anys. Ens vam conèixer a l'Escola Massana de Barcelona fent l'especialitat de Ceràmica. El Jaume ja venia de fer ceràmica a l'Escola d'Arts i Oficis de Tarragona i d'haver tombat per diferents terrissers d'Espanya.

El Jaume tornejant a l'Escola Massana. Any 1978

El taller la Moixera a Reus. Any 2009

Un cop acabada la Massana, primer vam viure a Puigcerdà, on el Jaume portava l'Escola de Ceràmica. Més tard, el Jaume va incorporar-hi més especialitats i va fundar l'EMAP Escola Municipal d'Arts Plàstiques de Puigcerdà, on jo (Núria) feia classes de tapís i també hi havia pintura, dibuix i esmalt sobre metall. El Jaume alternava les classes amb els encàrrecs de tota mena de peces i treballava, bàsicament, amb fang vermell i baixa temperatura.

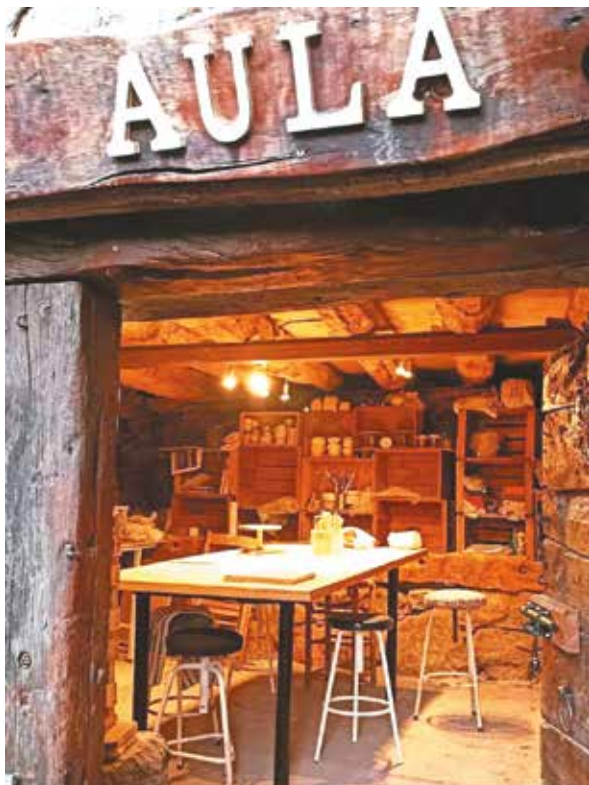
L'any 1990 ens vam traslladar a viure a Reus, ciutat natal del Jaume i a on ens acollia la seva família. Va crear el taller al carrer Miró, amb el nom de «Ceràmica Jaume Vilà», treballant amb gres. També va compaginar les classes (aquí m'hi vaig afegir jo) a la sala contigua i botiga del carrer Santa Helena. L'any 2002 vam anar a viure a la Moixera, als afores de Reus. El Jaume va transformar un camp d'avel·laners en una llar magnífica amb espais per gaudir de tot allò que ens agradava fer amb els nostres fills i amb les persones que apreciem. Vam tenir animals (gossos, gats, gallines, ànecs, oques, galls

El taller d'Angostrina

d'indi, ovelles, cabres, rucs i cavalls), un hort, piscina, etc. També hi va haver espai per al taller de ceràmica: allí neix el «Taller la Moixera». Deixem les classes (només algunes estades de pràctiques) ja que l'espai i el lloc no era l'adequat. El Jaume treballa ara l'alta temperatura, fent fires i encàrrecs, sobretot, obra pública. I jo, començo a treballar en el món de les escoles bressol, i, a estones, ajudo el Jaume al taller.

El 2016 decidim venir a França, a la Catalunya del Nord, a Angostrina, on creem en un mas que havia estat una granja, la Poterie La Ferme (en francès: «la granja», el nom amb què tothom coneixia el darrer mas de vaques del poble). Aquí hem pogut instal·lar el taller, arreglar la casa per viure-hi, fer un hort i també tenir animals. Un cop instal·lats, jo m'he reincorporat al taller, hem reprès les fires (a França, a Catalunya i a Espanya), les classes i també tenim una sala d'exposicions on ve la gent a comprar les nostres creacions. I és ara que Edicions Sidilà ens ha proposat que fem un llibre on inten-

L'Aula. L'antiga quadra convertida en el lloc d'aprenentatge dels/les alumnes a la Poterie

tem transmetre tot el saber fer (almenys la part més tangible) acumulat durant aquests 40 anys de trajectòria professional.

Per aquest motiu, en aquest llibre hem volgut explicar tot allò que creiem que ha de «conèixer» aquell o aquella que vulgui entrar en el món de la Ceràmica.

Aquest llibre és el resultat de molts anys de fer ceràmica i de compartir els nostres coneixements amb molts i moltes alumnes.

Moltes de les paraules i exemples que aquí utilitzem per explicar com fer una certa tècnica, com posar les mans o com descriure un procés són les mateixes que repetim sovint tot fent classes i que segur

que faran somriure alguns dels/les nostres alumnes quan les llegeixin. També hem de dir que, des dels nostres principis fent classes a l'Escola de Ceràmica de Puigcerdà en els anys 80, passant per Reus i ara a Angostrina (Alta Cerdanya), tots ells i elles han estat imprescindibles per arribar a escriure aquest llibre: quan ensenyes a una altra persona és quan consolides el teu aprenentatge. Amb els anys hem conegut moltes maneres d'aprendre, i hem posat en pràctica moltes maneres d'explicar allò que per a nosaltres és obvi i que per a la persona que parteix de zero i que no coneix la tècnica és absolutament nou.

Poder crear amb les pròpies mans a partir d'una cosa tan primària com és un tros de terra és realment màgic. És més, no només creareu una peça bonica, si, a més, aquesta peça és utilitària, el plaer serà doble i en gaudiran tot els vostres sentits.

Segur que algú t'haurà ja dit la frase: «La ceràmica és molt agraïda». I és cert, però també és molt exigent i, massa sovint, no perdona les errades. Ser ceramista i/o terrisser és un ofici que cal aprendre a consciència. Tota manera, si el que vols és tenir un primer contacte amb el fang i adquirir les primeres nocions per començar a deixar fluir la teva creativitat, aquest llibre et podrà acompanyar en els teus primers passos, Arremanga't, doncs, i endavant!